

**Міністерство освіти і науки України
Відокремлений структурний підрозділ
«Кіцманський фаховий коледж закладу вищої освіти
«Подільський державний університет»**

Циклова комісія економічних та юридичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ

Заступник директора

з навчальної роботи

Світлана СЛОБОДЯН

« 7 » 12 2023р.

**ПРОГРАМА АТЕСТАЦІЇ
ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ**

для здобувачів фахової передвищої освіти

освітньо-професійного ступеня

«фаховий молодший бакалавр»

за освітньо-професійною програмою «Менеджмент»

за спеціальністю 073 Менеджмент

за галуззю знань 07 Управління та адміністрування

Кіцмань

Програма атестації здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» освітньо-професійної програми «Менеджмент» зі спеціальності 073 «Менеджмент», за галуззю знань 07 «Управління та адміністрування». – Кіцмань, 2023р.

Укладач:

Булега Ю.М. – викладач економічних дисциплін, спеціаліст вищої кваліфікаційної категорії, викладач-методист Відокремленого структурного підрозділу «Кіцманський фаховий коледж закладу вищої освіти «Подільський державний університет».

Програма атестації здобувачів фахової передвищої освіти розглянута та схвалена на засіданні циклової комісії економічних та юридичних дисциплін

Протокол № 4 від 7 грудня 2023 року

Голова циклової комісії Юлія Біляр Юлія БІЛЯР

ЗМІСТ

ВСТУП.....	4
1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ОСВІТИ.....	6
2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ НОРМАТИВНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ.....	9
2.1. МЕНЕДЖМЕНТ.....	9
2.1.1. Перелік питань.....	11
2.1.2. Типові практичні завдання.....	12
2.1.3. Рекомендована література.....	16
2.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА.....	18
2.2.1. Перелік питань.....	20
2.2.2. Типові практичні завдання.....	21
2.2.3. Рекомендована література.....	25
2.3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА.....	27
2.3.1. Перелік питань.....	28
2.3.2. Типові практичні завдання.....	29
2.3.3. Рекомендована література.....	31
2.4. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	33
2.4.1. Перелік питань.....	34
2.4.2. Типові практичні завдання.....	35
2.4.3. Рекомендована література.....	35
2.5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК.....	37
2.5.1. Перелік питань.....	38
2.5.2. Типові практичні завдання.....	39
2.5.3. Рекомендована література.....	40
3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ПРИ НАПИСАННІ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ.....	42

1.

ВСТУП

У відповідності до програми атестації здобувачів фахової передвищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» зі спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування форма атестації здобувачів освіти – кваліфікаційний іспит, який є завершальним етапом навчального процесу випускників освітнього ступеня «фаховий молодший бакалавр» і має підтвердити:

✓ рівень відповідності теоретичної та практичної підготовки вимогам освітньої програми фахового молодшого бакалавра;

✓ вміння здобувачів освіти оперувати знаннями, отриманими з комплексу нормативних дисциплін спеціальності 073 Менеджмент.

Фаховий молодший бакалавр з менеджменту за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» повинен:

✓ знати та розуміти економічні категорії, закони, причинно-наслідкові та функціональні зв'язки, які існують між процесами та явищами на різних рівнях економічних систем;

✓ демонструвати розуміння особливостей діяльності підприємств різних організаційно-правових форм, форм власності та видів економічної діяльності в ринкових умовах господарювання;

✓ усвідомлювати важливість прийняття управлінських рішень на кожному етапі виробничо-господарської діяльності підприємства;

✓ знати теорію та практику маркетингу щодо формування товарної, цінової політики підприємства, оцінки конкурентних позицій на ринку та збуту продукції;

✓ вміти розраховувати для оперативного планування нормативи витрат товарно-матеріальних цінностей, трудових та фінансових ресурсів;

✓ визначати вплив зовнішніх чинників на результати виробництва, встановлювати відносини з постачальниками, споживачами та конкурентами;

✓ розраховувати витрати робочого часу на виконання робіт по забезпеченню планового випуску продукції, планову чисельність та фонд заробітної плати;

✓ вміти економічно обґрунтовувати пропозиції щодо впровадження нових технологій, обладнання, матеріалів, трудових ресурсів та підтримувати їх раціональну структуру і збалансованість;

✓ брати участь у розробці маркетингового плану, визначати товарний асортимент, стимулювати попит на продукцію, визначати оптимальну номенклатуру, відстежувати її збут та зміни попиту;

✓ впроваджувати науково-обґрунтовані норми виробітку, раціональні схеми організації робочих місць та умов праці;

✓ дотримуватись вимог законодавчих та нормативних документів щодо організації праці та заробітної плати, впроваджувати прогресивні

форми оплати праці, здійснювати первинний облік оплати праці;

- ✓ брати участь в розробці і реалізації заходів щодо забезпечення соціально - психологічного клімату в колективі, дотримуватись норм ділової поведінки та етики ділових відносин;

- ✓ забезпечувати здійснення технологічного процесу з обсягу виробництва продукції (робіт) заданої номенклатури;

- ✓ впроваджувати наукові методи в управлінні якістю продукції та забезпечення її конкурентоспроможності, брати участь у моніторингу конкурентів та просуванні товарів на ринку;

- ✓ керуючись планово-обліковою документацією та методикою аналізу, здійснювати систематичний контроль за витратами на виробництво продукції, виконанням календарних графіків її випуску і реалізації та правил зберігання;

- ✓ визначати ефективність запроваджених технологій, обладнання, форм організації праці;

- ✓ здійснювати контроль забезпечення підрозділу (підприємства) необхідними трудовими, матеріальними ресурсами, комплектуючими виробами, транспортом та їх ефективним використанням.

З урахуванням навчально-методичних матеріалів розроблені завдання до кваліфікаційного іспиту та методичні рекомендації здобувачам освіти для підготовки до його проведення, перелік рекомендованої літератури, критерії оцінювання.

1. ОРГАНІЗАЦІЙНО-МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ПРОВЕДЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ ТА ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Атестація здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» освітньо-професійної програми «Менеджмент» спеціальності 073 Менеджмент проводиться на основі аналізу успішності навчання, оцінювання якості вирішення випускниками задач соціальної та професійної діяльності, рівня сформованості програмних компетенцій та програмних результатів.

Атестація здобувачів фахової передвищої освіти здійснюється за допомогою засобів об'єктивного контролю ступеня досягнення кінцевих цілей освітньої підготовки і проводиться на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок випускників, здійснюється з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики.

Кваліфікаційний іспит за спеціальністю є засобом об'єктивного контролю якості фахової передвищої освіти. Кваліфікаційний іспит передбачає оцінювання результатів навчання, визначених «Стандартом фахової передвищої освіти: освітньо-професійний ступінь – фаховий молодший бакалавр, галузь знань 07 Управління та адміністрування, спеціальність 073 Менеджмент (затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 22.06.2021р. №698) та відповідною освітньо-професійною програмою.

Для проведення атестації здобувачів фахової передвищої освіти створюється екзаменаційна комісія. Її головою призначається фахівець, роботодавець (стейкхолдер) або провідний науковець в галузі управління. До проходження атестації допускаються здобувачі освіти, які виконали повністю навчальний план рівня фахової передвищої освіти.

Атестація випускників за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» проводиться у формі кваліфікаційного іспиту, який включає наступні компоненти освітньо-професійної програми.

Шифр і назва спеціальності	Нормативні дисципліни циклу професійної та практичної підготовки
073 Менеджмент	Менеджмент
	Організація виробництва
	Економіка підприємства
	Економічний аналіз
	Бухгалтерський облік

Вище вказані дисципліни забезпечені навчально-методичною літературою, а саме: конспектами лекцій, планами семінарських занять, практикумами, завданнями для самостійної та індивідуальної

науково-дослідної роботи, засобами діагностики знань, рекомендаціями щодо вивчення окремих тем та підготовки до письмового тестування для перевірки знань здобувачів освіти при проведенні поточного і підсумкового контролю.

До початку іспиту група здобувачів освіти, які складають його за розкладом у цей день, запрошується в аудиторію, де відбувається засідання ЕК. Враховуючи режим роботи комісії та форму проведення іспиту, до аудиторії запрошуються одночасно всі здобувачі групи. Голова комісії знайомить здобувачів освіти зі складом ЕК і коротко пояснює порядок її роботи. Після завершення організаційного етапу оголошується час початку та закінчення кваліфікаційного іспиту. На підготовку відповіді на питання, що поміщені в білеті, здобувачу освіти відводять 60 хвилин. На відповіді (включно з додатковими питаннями) відводять 30 хвилин. Порядок відповідей на питання визначає сам студент. Вихід здобувача освіти з аудиторії забороняється. Необхідні записи здобувач освіти робить на стандартних аркушах, що видаються комісією. Виконання здобувачами освіти завдань на кваліфікаційному іспиті повинно мати винятково самостійний характер.

Атестація здійснюється відкрито і публічно.

Комплект завдань до атестації здобувачів фахової передвищої освіти освітньо-професійної програми «Менеджмент» спеціальності 073 Менеджмент містить 20 білетів.

Атестаційний кваліфікаційний іспит передбачає виконання комплексу завдань. Засобами оцінювання рівня досягнення результатів навчання та сформованості програмних компетентностей є:

- ✓ теоретичні завдання;
- ✓ розрахункові завдання;
- ✓ практичне завдання.

Фаховий молодший бакалавр з менеджменту повинен підтвердити здатність використовувати поглиблені теоретичні та фундаментальні знання для ефективного розв'язування фахових завдань та практичних проблем під час професійної діяльності у галузі управління та адміністрування або у процесі подальшого навчання.

Оцінювання рівня якості підготовки фахового молодшого бакалавра здійснюють члени екзаменаційної комісії на основі встановлених правил, принципів, критеріїв, системи і шкали оцінювання. Рішення екзаменаційної комісії про результати атестації, а також про присвоєння випускнику кваліфікації, видання йому документа про освіту приймається на закритому засіданні відкритим голосуванням звичайною більшістю голосів членів комісії, які брали участь у засіданні. Голос голови екзаменаційної комісії є вирішальним у разі однакової кількості голосів.

Засідання екзаменаційної комісії протоколюються. У протоколи вносяться оцінки, одержані під час атестації фахівців, запитання до випускника з боку членів та голови екзаменаційної комісії, окремі особливі думки членів екзаменаційної комісії, вказується здобутий освітній рівень

(кваліфікація).

Протоколи підписують голова та члени екзаменаційної комісії, які брали участь у засіданні. Книга протоколів зберігається в установленому порядку.

Підсумком атестації здобувачів фахової передвищої освіти за освітньо-професійною програмою «Менеджмент» освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» зі спеціальності 073 Менеджмент галузі знань 07 Управління та адміністрування є присвоєння освітньої кваліфікації «фаховий молодший бакалавр з менеджменту».

2. ЗМІСТ ДИСЦИПЛІН ЦИКЛУ НОРМАТИВНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ. ПЕРЕЛІК ЗАВДАНЬ

2.1. МЕНЕДЖМЕНТ

Мета: формування комплексу теоретичних знань і практичних навичок у галузі менеджменту, розуміння концептуальних основ системного управління організаціями всіх форм власності в умовах ринкових відносин.

Завдання: вивчення основних категорій науки управління як системи наукових підходів до керівництва організаціями або їх підрозділами з урахуванням факторів внутрішнього і зовнішнього середовища, функцій управління і процесів розробки та прийняття управлінських рішень, методів використання базових інструментів управління організаціями.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми здобувачі освіти повинні **знати:**

- ✓ сутність понять «менеджмент» та «управління», об'єкт і суб'єкт менеджменту;
- ✓ закони та закономірності, принципи менеджменту;
- ✓ ключові теорії управління та менеджменту;
- ✓ складові організації, види поділу праці в організаціях, елементи внутрішнього та зовнішнього середовища організацій;
- ✓ систему методів менеджменту;
- ✓ основи планування, здійснення мотивування та контролю;
- ✓ організацію взаємодії та повноважень;
- ✓ зміст і характеристику основних типів організаційних структур управління;
- ✓ інформаційне забезпечення процесу управління, процес комунікації;
- ✓ методи розробки і обґрунтування управлінських рішень;
- ✓ керівництво та лідерство, стилі управління;
- ✓ етику і відповідальність у менеджменті;
- ✓ теорію конфліктів;
- ✓ виробничий, інноваційний, інвестиційний, аграрний, фінансовий і міжнародний менеджмент.

уміти:

- ✓ визначати місію та цілі організації, дію зовнішнього оточення на цілі і стратегію організації в її взаємодії з цим оточенням;
- ✓ розробляти бізнес-план, схему мотиваційного процесу на основі розповсюджених теорій мотивації;

- ✓ організувати працю трудових колективів та контролювати їх діяльність;
- ✓ аналізувати та будувати різні типи організаційних структур управління організацій;
- ✓ планувати робочий час менеджера, здійснювати делегування повноважень;
- ✓ налагоджувати ефективні комунікації у процесі управління;
- ✓ застосовувати технологію розроблення, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- ✓ виявляти взаємозв'язок керівництва, лідерства, влади та впливу, визначати стилі керівництва;
- ✓ проводити профілактику та вирішувати конфлікти;
- ✓ використовувати на практиці основи бізнес-етикету та ділового спілкування;
- ✓ здійснювати самоменеджмент;
- ✓ будувати модель ефективного менеджера.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Вступ.

Тема 2. Сутність і завдання менеджменту.

Тема 3. Історія розвитку менеджменту.

Тема 4. Системний і ситуаційні підходи в менеджменті.

Тема 5. Організація як об'єкт управління.

Тема 6. Середовище організації і цілі менеджменту.

Тема 7. Менеджмент як система.

Тема 8. Організація як відкрита динамічна система.

Тема 9. Методи менеджменту.

Тема 10. Менеджмент у соціально-економічній системі.

Тема 11. Керівництво в організації.

Тема 12. Функції менеджменту.

Тема 13. Планування як загальна функція менеджменту.

Тема 14. Поняття бізнес-плану.

Тема 15. Організаційна діяльність як загальна функція менеджменту.

Тема 16. Мотивування як загальна функція менеджменту.

Тема 17. Теорії мотивації.

Тема 18. Контролювання як загальна функція менеджменту.

Тема 19. Інформація в системі менеджменту.

Тема 20. Комунікації в системі менеджменту.

Тема 21. Організація проведення нарад, зборів.

Тема 22. Організація проведення бесід і комерційних переговорів.

Тема 23. Управлінські рішення.

Тема 24. Методи прийняття управлінських рішень.

Тема 25. Соціальна відповідальність.

Тема 26. Етика в менеджменті.
Тема 27. Соціально-психологічні аспекти керівництва.
Тема 28. Менеджмент персоналу.
Тема 29. Ефективне використання управлінського персоналу.
Тема 30. Управління групами в менеджменті.
Тема 31. Керівництво та лідерство в менеджменті.
Тема 32. Управління конфліктними ситуаціями.
Тема 33. Вирішення конфліктних ситуацій.
Тема 34. Виробничий менеджмент.
Тема 35. Операційний менеджмент.
Тема 36. Управління фінансовими ресурсами.
Тема 37. Фінансовий менеджмент.
Тема 38. Фінансовий менеджмент.
Тема 39. Ринок цінних паперів та управління ними.
Тема 40. Інноваційний менеджмент.
Тема 41. Розробка та впровадження нової продукції.
Тема 42. Інноваційний менеджмент.
Тема 43. Інвестиційний менеджмент.
Тема 44. Інвестиційні стратегії.
Тема 45. Розробка бізнес-планів інвестиційних проектів.
Тема 46. Міжнародний менеджмент.
Тема 47. Міжнародний менеджмент.
Тема 48. Стратегічна орієнтація міжнародного менеджменту.
Тема 49. Аграрний менеджмент.
Тема 50. Організація управління у формуваннях АПК.

2.1.1. Перелік питань

1. Поняття, завдання та зміст менеджменту.
2. Історичні етапи розвитку менеджменту.
3. Принципи менеджменту.
4. Функції менеджменту.
5. Зміст функції та основні теорії мотивації.
6. Зміст функції контролю.
7. Зміст функції планування.
8. Рівні менеджменту.
9. Зміст функції «Мотивація». Суть теорії потреб Маслоу.
10. Суть організації праці персоналу.
11. Внутрішнє (мікросередовище) менеджменту.
12. Зовнішнє (макросередовище) середовище підприємства.
13. Основні типи організаційних структур управління.
14. Поняття системи, системного підходу в менеджменті.
15. Влада і вплив менеджера.
16. Суть організації праці персоналу. Стилi керівництва.

17. Вимоги до особистості сучасного менеджера.
18. Етичні критерії в управлінні.
19. Культура організації.
20. Менеджер у системі управління. Методи керівництва.
21. Лідерство.
22. Поняття і основні характеристики інформації, класифікація та джерела.
23. Поняття, функції, види і роль комунікацій в системі менеджменту.
24. Основні етапи комунікаційного процесу. Бар'єри комунікацій.
25. Правила ефективного спілкування менеджера.
26. Поняття, види, причини виникнення конфліктів, методи їх вирішення.
27. Стреси і управління ними.
28. Організація проведення нарад, бесід і комерційних переговорів.
29. Адміністративні методи управління.
30. Економічні і соціально-психологічні методи управління.
31. Поняття і класифікація, технологія управлінських рішень.
32. Поняття менеджменту персоналу. Суб'єкт та об'єкт управління.
33. Підготовка та підвищення кваліфікації керівників і спеціалістів
34. Загальна характеристика бізнес-планування та його функції.
35. Сутність, основні поняття та функції інноваційного менеджменту.

2.1.2. Типові практичні завдання

Завдання 1.

У цех №1 м'ясопереробного комбінату прийняли на роботу молодого спеціаліста, який тільки-но отримав диплом і ще не мав досвіду роботи. В цеху розміщена конвеєрна дільниця. Операції, що виконуються на конвеєрі, нескладні для досвідчених працівників, виконуються швидко та механічно. У молодого ж спеціаліста робота виконується не так швидко і якісно, як йому хотілося б. Спостерігаючи зі сторони, бригадир оцінює його дії як невпевнені, але помічає, що все ж таки працівник намагається виконати роботу якомога краще, аби не погіршити результати роботи бригади в цілому.

Якими мають бути дії бригадира в цій ситуації? Які методи менеджменту бригадир може застосувати до молодого фахівця? Яку політику має проводити керівництво підприємства щодо молодих спеціалістів?

Завдання 2.

Спробуйте створити перелік потреб випускника вищого закладу освіти, який щойно отримав диплом і шукає роботу за фахом.

Які вимоги ставить він до майбутньої роботи? Складіть структуру потреб і розподіліть їх за ступенем важливості.

Завдання 3.

Серед зарубіжних систем управління пріоритет віддається японському та американському механізмам управління, що мають суттєві відмінності, але разом з тим і достатню ефективність. В основу розвитку і зміцнення громадської свідомості та колективізму в Японії покладено принцип "Гармонія - вище за все". Головне в цьому принципі - жити в мирі з групою, виявляти почуття турботи та вдячності, прагнути до загального успіху та щастя. Нормою звичайного виробничого життя і кадрової політики в Японії є трудова ротація або ротація посад. Японські робітники в рамках фірми переміщуються з одного робочого місця на інше.

Завдання 4.

Іде зібрання. Слова одного з підлеглих для Вас дуже приємні. Він наголосив на Ваших організаторських здібностях, вмінні надихати людей на роботу тощо. При цьому наводились конкретні приклади. Чи відреагували б Ви на цей виступ у своєму заключному слові?

Завдання 5.

В управлінській практиці має місце уявлення, що нерівність підштовхує людей до підвищення результатів діяльності. Згідно теорії справедливості, навпаки, людина відчуває задоволення в ситуації справедливості (рівності).

Яка з цих альтернатив, на вашу думку, відповідає дійсності? Поясніть.

Завдання 6.

Ви – головний менеджер відомої фірми, і щосили прагнете добитися укладення вигідного контракту на велику суму продажів з однією компанією. В ході переговорів дізнаєтеся, що представник покупця підшукує собі вигіднішу роботу. У вас немає бажання брати його до себе на роботу, але якщо ви натякнете йому про цю можливість, він, швидше за все, передасть замовлення саме вам.

Як вчините Ви і чому?

Завдання 7.

Ви – менеджер по персоналу. У вашу фірму прийшла молода здібна жінка, охоча стати торговим агентом. Рівень її кваліфікації значно вищий, ніж у претендентів-чоловіків на цю посаду. Але прийом її на роботу неминуче викликає негативну реакцію з боку низки ваших торгових агентів, серед яких жінок немає, а також може роздосадувати деяких важливих клієнтів фірми.

Чи візьмете ви цю жінку на роботу і чому?

Завдання 8.

Цілі відіграють важливу роль в діяльності підприємства. Існує чимало різновидів цілей залежно від характеру організації. Вони повинні бути зрозумілі, реальні, доступні для всіх працівників.

Розробіть цілі для конкретного підприємства. Який вплив вони мають на ефективність підприємства.? Детально обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 9.

Ціль менеджера – переконати працівників в тому, що їх робота є важлива, цікава і корисна для фірми, що їх внесок – є успіх для організації. Для створення хорошого, нормального клімату в колективі необхідно враховувати: дії працівників, умови праці, стосунки у колективі, відношення керівників до підлеглих, стимулювання працівників та інше.

Запропонуйте систему для створення хорошого клімату у колективі.

Завдання 10.

Діяльність підприємства великою мірою залежить від факторів зовнішнього середовища, які можуть несподівано змінюватись, причому не тільки у сфері техніки та економіки, а й у сфері соціального і політичного розвитку. За таких обставин важливе значення має своєчасне реагування на ці зміни вищого ешелону управління.

Який із наведених нижче заходів доцільно здійснити керівникові, щоб оптимально відреагувати на несподівані зміни? Обґрунтуйте відповідь.

А. Оцінити характер змін, привести у відповідність до них цілі і діяльність самого підприємства, а також методи управління ними.

Б. Виявити всі причини, що зумовили цю ситуацію, усунути їх і намагатися підтримувати стабільність.

В. Докласти всіх зусиль для створення співробітникам підприємства таких умов, які б сприяли пристосуванню їх до будь-яких змін.

Завдання 11.

Комунікація – це обмін інформацією, де дві сторони відіграють активну роль. На процес обміну інформації суттєвий вплив має «викривлений» зміст повідомлення. Різні люди сприймають одну і ту ж інформацію по-різному.

1. Назвіть причини «викривлення» інформації.

2. Що необхідно робити менеджеру для підвищення ефективності інформаційного обміну?

Завдання 12.

Забезпечення злагодженої роботи підрозділів організації, окремих виконавців, груп працівників, а також необхідних контактів із зовнішнім середовищем вимагає своєчасного передавання інформації різних видів.

Охарактеризуйте етапи та елементи комунікаційного процесу на прикладі такої ситуації: «Заступник директора з виробництва повідомляє заступника директора з постачання про виникнення потреби у додаткових матеріальних ресурсах для забезпечення процесу виробництва».

Завдання 13.

Прийняття рішень – це серія правильних рішень з кількох

альтернативних можливостей. Прийняття рішень становить основний зміст діяльності керівника. Доведення рішень до виконавців – це важливий аспект в роботі менеджера.

1. Назвіть причини невиконання рішень.

2. Що необхідно зробити для досягнення ефективності рішень?

Обґрунтуйте свою відповідь.

Завдання 14.

Прийняття та виконання управлінських рішень – найголовніший оцінювальний критерій керівних здібностей. Існують такі етапи розроблення рішень:

✓ обґрунтування реалістичних альтернативних дій;

✓ формування (прийняття) та видавання рішень;

✓ виявлення проблеми;

✓ встановлення цілей (результатів) розв'язання проблеми;

✓ порівняння та вибір альтернатив;

✓ вивчення проблеми за допомогою збирання інформації.

1. Чи завжди приймають правильні рішення? Обґрунтуйте свою відповідь.

2. Розмістіть в послідовності етапи розроблення рішень.

Завдання 15.

Більшість менеджерів використовують такі методи впливу на підлеглих як:

✓ Матеріальна винагорода;

✓ Привселюдне покарання іт.д.

1. Назвіть, які ще методи впливу на підлеглих використовують менеджери.

2. Як впливає кожний із цих методів на підлеглого?

3. Чи завжди повинен використовувати менеджер ці методи впливу?

Дайте обґрунтовану відповідь.

Завдання 16.

Управлінське дослідження – це процес проведення оцінки функціональних зон організації, який призначений для виявлення сильних та слабких сторін в організації.

1. Назвіть сильні та слабкі сторони будь-якого підприємства(5 переваг та 5 недоліків).

2. Що необхідно робити, щоб на підприємстві переважали сильні сторони?

Завдання 17.

Контроль – це особливий вид діяльності на підприємстві, який зосереджений на спостереженні за процесом управління та на його оцінці. Недоліки та прорахунки у його виконанні призводять до погіршення

результатів господарювання. Тому для досягнення намічених цілей необхідно здійснити такі кроки:

- ✓ Збір облікових даних, матеріалів;
- ✓ Встановлення стандартів;
- ✓ Визначення сфери контролю;
- ✓ Узагальнення результатів контролю;
- ✓ Порівняння із стандартами;
- ✓ Вимір (оцінка) виконання;
- ✓ Коригування.

Розмістіть здійснення кроків у процесі контролю в порядку послідовності.

Завдання 18.

В акціонерному товаристві виникла конфліктна ситуація між заступником виконавчого директора та головним бухгалтером з приводу нарахування премії виробничим підрозділам.

1. Охарактеризуйте конфліктну ситуацію (вказіть тип конфлікту і його можливі наслідки).
2. Вкажіть, які методи слід застосувати для вирішення конфлікту.
3. Розробіть схему ліквідації конфлікту.

Завдання 19.

Стрес – це явище, яке часто зустрічається в будь-якій організації. Він виникає внаслідок психологічних та фізіологічних навантажень. Однак, стрес створює проблеми як для особи, так і для організації. Причини стресу можуть бути різні, вони можуть мати організаційний чи особистий характер походження.

1. Назвіть причини виникнення організаційних стресів та особистих стресів.
2. Що необхідно зробити керівнику, щоб зменшити організаційні стреси?

2.1.3. Рекомендована література

Базова

1. Гуменник В.І. Менеджмент організацій: навч. посіб. / В.І. Гуменник, Ю.С. Копчак, О.С. Кондур - К.: Знання, 2012. - 503 с.
2. Дикань Н.В., І.І. Борисенко. Менеджмент: навч. посіб. — К.: Знання, 2008. — 389 с.
3. Діденко В.М., Ярецька Г.С., Михайлов А.П. Менеджмент: Навч. посіб. - К.: Кондор, 2010. – 584с.
4. Дудар Т.Г., Волошин Г.В., Дудар В.Т. Менеджмент: навч. посіб. – К.: 2013. – 336 с.
5. Дяченко Т.О. Основи менеджменту: Навч. посіб. - К.: Знання, 2010. – 176с.
6. Інформаційні системи і технології в управлінні організацією: навч.

- посіб. /А.В. Івануса, В.Б. Загорняк. - Львів: Ліга-Прес, 2013. - 196 с.
7. Корж М.В. Маркетинг: Навчальний посібник. - Київ: ЦНЛ, 2008. – 344с.
 8. Кузнецова Т.О., Янковська Л.А., Савіна Н.Б., Семчук Ж.В. Менеджмент. Теорія та практика. Навчальний посібник., 2013 - 293 с.
 9. Кузьмін О.Є, Мельник О.Г. Основи менеджменту: Підручник. - К.: Академвидав, 2003. - 416 с.
 10. Кузьмін Олег Євгенович, Мельник Ольга Григорівна. Основи менеджменту: підруч. - 2-ге вид., випр. і доп. - К. : Академвидав, 2007. – 464с.
 11. Маркетинговий менеджмент : навч. посіб. / за ред. Л.В. Балабанової. - 3-тє вид., допов. і переробл.- К.: Знання, 2004. - 354 с.
 12. Михайлов С.І. Менеджмент: навч. посіб. - ТОВ Видавництво Центр учбової літератури, 2012. — 536 с.
 13. Мошек Г.Є., Поканевич Ю.В., Соломко А.С., Семенчук А.В. Менеджмент: Навч.посіб. - К.: Знання, 2010. – 392с.
 14. Осовська, Г.В. Основи менеджменту : навч. посібник / Г.В. Осовська, О.А. Осовський. - К.: Кондор, 2010. - 368 с.
 15. Черваньов Д. Менеджмент. Терміни, тести, вправи, завдання, навчальні конкретні ситуації, проблематика курсових, випускних, дисертаційних робіт. - К.: Знання, 2007. - 853с.
 16. Шевченко Л.С., Гриценко О.А., Макуха С.М. та ін. Менеджмент: навч. посіб. - Х.: Право, 2013. - 209 с.
 17. Юхименко П.І., Гацька Л.П., Півторак М.В. та ін. Міжнародний менеджмент: навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. - 488 с.

Додаткова

1. Виноградський М. Д., Виноградська А. М., Шканова О. М. Менеджмент в організації.: Навч. посіб. - К.: Знання, 2009. - 654с.
2. Гевко І.Б. Методи прийняття управлінських рішень: Підручник. - К.: Кондор, 2009.- 187с.
3. Гурч Л.Д. Логістика: Навч. посіб. - К.: ДП “Видавничий дім “Персонал”, 2008. - 560с.
4. Дікарев О.П. Міжнародний маркетинг. Навч. пос. К.: Персонал ВД 2009. - 254с.
5. Маркетинг: бакалаврський курс: підручник / за заг. ред. д.е.н., проф. С.М.Ілляшенка. - Суми : ВТД "Університетська книга", 2011. - 1134 с.
6. Менеджмент персоналу: Навч. посіб. Вид. 2-ге, без змін І В.М. Данюк, А. М.Петюх, С.О. Цимбалюк та ін.; За заг. ред. В.М. Данюка, В.М. Петюха. - К.: КНЕУ, 2006. - 398с.

Інформаційні ресурси

1. <https://sites.google.com/view/petrakovichsite1/>
2. <http://www.obriy-marketing.kiev.ua>
3. <http://www.profitbook.com.ua>
4. <https://www.management.com.ua/about.php>

2.2. ОРГАНІЗАЦІЯ ВИРОБНИЦТВА

Мета: дати майбутнім спеціалістам і керівникам аграрної сфери наукові знання з ефективною організації сільськогосподарського виробництва в умовах розвитку ринкових відносин. Нині особливого значення набувають знання організаційно-економічних, фінансових, правових і соціальних основ нових видів підприємств, форм господарювання, внутрішньогосподарських економічних відносин у підприємствах.

Завдання: оволодіти знаннями ресурсозберігаючих технологій вирощування сільськогосподарських культур і виробництва продукції тваринництва, методами раціонального використання виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств.

Вивчаючи дисципліну в сучасних умовах здійснення радикальної економічної реформи і переходу до ринкових відносин, здобувачі освіти повинні **знати:**

- ✓ порядок створення різних форм сільськогосподарських підприємств;
- ✓ форми організації праці, організацію нормування праці та її оплати;
- ✓ організацію виробництва, переробки, реалізації, зберігання продукції рослинництва та тваринництва;
- ✓ сутність господарського розрахунку та механізм його дії в умовах ринку.

З метою закріплення теоретичних знань і набуття практичних навиків виконання економічних і планових розрахунків студенти повинні **вміти:**

- ✓ визначати потребу в матеріальних та технічних ресурсах, трудових і земельних ресурсах; розцінки з оплати праці працівникам агропромислового виробництва;
- ✓ раціонально організувати виробничі та трудові процеси;
- ✓ економно витратити матеріальні та фінансові ресурси.

Зміст дисципліни розкривається в темах

Тема 1. Вступ.

Тема 2. Розвиток земельних і майнових відносин в аграрній сфері.

Тема 3. Паювання земель і майна.

Тема 4. Регулювання діяльності аграрних формувань. Господарські товариства.

Тема 5. Виробничі та обслуговуючі кооперативи.

Тема 6. Приватно-орендні підприємства, фермерські господарства.

Тема 7. Організаційно-економічні основи міжгосподарських та агропромислових формувань.

Тема 8. Особисті селянські господарства в системі аграрного виробництва.

Тема 9. Економічна суть господарського розрахунку.

Тема 10. Основи земельного законодавства.

Тема 11. Організація землеустрою та території аграрних формувань.

Тема 12. Засоби виробництва в аграрних формуваннях.

Тема 13. Організація технічних обслуговувань, ремонту та зберігання техніки.

Тема 14. Організація використання вантажного автотранспорту.

Тема 15. Оборотні засоби, організація їх використання.

Тема 16. Виробнича і соціальна інфраструктура.

Тема 17. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури.

Тема 18. Основні принципи і прогресивні форми внутрішньо-господарської організації праці.

Тема 19. Організація та обслуговування робочих місць.

Тема 20. Суть, завдання та принципи нормування праці.

Тема 21. Організаційно-правові основи мотивації та оплати праці.

Тема 22. Система ведення господарства.

Тема 23. Організація виробництва зерна.

Тема 24. Організація виробництва соняшнику і озимого ріпаку.

Тема 25. Організація виробництва овочів і плодів.

Тема 26. Організація кормовиробництва.

Тема 27. Організація скотарства.

Тема 28. Організація свинарства.

Тема 29. Організація вівчарства.

Тема 30. Організація птахівництва.

Тема 31. Організація зберігання рослинницької продукції.

Тема 32. Організація переробки рослинницької продукції.

Тема 33. Організація зберігання, переробки м'яса.

Тема 34. Економічна суть, особливості організації та розвитку підприємництва.

Тема 35. Правові засади підприємництва.

Тема 36. Організаційно-правові форми підприємництва.

Тема 37. Відкриття власної справи в агробізнесі.

Тема 38. Ліквідація і банкрутство.

Тема 39. Особисті якості та культура підприємця.

Тема 40. Етика підприємницької діяльності.

Тема 41. Сутність, зміст і класифікація ризиків у підприємницькій діяльності.

Тема 42. Страхування як метод зниження ризиків.

Тема 43. Чинники та джерела ризику. Збитки від ризиків.

2.2.1. Перелік питань

1. Проблеми розвитку сільськогосподарського виробництва.
2. Сучасні форми сільськогосподарських підприємств на Україні.
3. Організаційно-економічні основи с.-г. виробничих кооперативів.
4. Земля як основний засіб виробництва в сільському господарстві.
5. Показники економічної ефективності використання землі в господарствах.
6. Організація землекористування сільськогосподарських підприємств.
7. Засоби виробництва сільськогосподарських підприємств: поняття та класифікація.
8. Система сільськогосподарських машин.
9. Поняття, принципи і завдання наукової організації праці.
10. Форми організації праці в сільському господарстві.
11. Організація, обслуговування та атестація робочих місць.
12. Суть, завдання та організація нормування праці в сільському господарстві.
13. Методи нормування праці.
14. Суть та основні принципи оплати праці.
15. Тарифна система оплати праці в сільському господарстві.
16. Форми, види і системи оплати праці.
17. Поняття та принципи господарського розрахунку.
18. Завдання і необхідність удосконалення організації виробництва продукції рослинництва.
19. Принципи раціональної організації виробничих процесів у рослинництві.
20. Організація виробництва зерна.
21. Організація виробництва цукрових буряків і картоплі.
22. Поняття і принципи організації кормової бази.
23. Особливості систем тваринництва.
24. Організація виробництва продукції скотарства.
25. Організація виробництва продукції свинарства.
26. Поняття і роль агробізнесу та підприємництва. Принципи та умови організації бізнесу.
27. Вибір і планування кар'єри в бізнесі. Якості, потрібні підприємцю.
28. Етичні критерії в бізнесі.
29. Види кредитів. Кредитно-фінансові установи. Умови і порядок отримання кредитів.
30. Основні функції та види податків.
31. Поняття та види комерційного ризику.
32. Страхування як метод зниження ризиків. Основні принципи страхування.
33. Види страхування. Особливості страхування в аграрному секторі.

2.2.2. Типові практичні завдання

Завдання 1.

Розрахувати розмір та вартість земельної частки (паю), якщо: грошова оцінка с.-г. угідь, що підлягають паюванню – 12657530 грн.; кількість осіб, які мають право на земельну частку (пай) – 751 осіб; площа с.-г. угідь, які підлягають паюванню – 2610,3 ум. кадастрових га.

Завдання 2.

За вихідними даними визначити економічні показники використання землі та виявити шляхи їх підвищення.

Показники	Одиниця виміру	Роки		Відхилення, +/-
		попер.	наст.	
Вихідні дані				
Площа земельних угідь,	га	4775	2828	
в тому числі:				
с.-г. угідь	-	4015	2248	
з них ріллі	-	2251	1161	
Площа зернових культур	га	898	448	
Вартість валової продукції	тис. грн.	3174	658	
Обсяг валового виробництва				
зерна	ц	40279	9972	
м'яса	-	3417	560	
молока	-	16026	6471	
яєць	тис. шт.	-	-	
Валовий дохід	тис. грн.	4308	1193	
Чистий дохід	-	2050	506	
Економічні показники використання землі				
Вартість валової продукції на 100 га с.-г. угідь	тис. грн.			
Вироблено на 100 га ріллі зерна	ц			
Вироблено на 100 га с.-г. угідь:				
м'яса	-			
молока	-			
Вироблено яєць на 100 га посівів зернових	тис. шт.			
Одержано на 100 га с.-г. угідь				
валового доходу	тис. грн.			
чистого доходу	-			

Завдання 3.

Площа зернових та зернобобових культур в господарстві складає 850 га. Змінна норма виробітку на один комбайн – 18,8 га, збирання планується провести за 5 робочих дні, коефіцієнт змінності – 2,0. Визначити потребу господарства в комбайнах на цей період.

Завдання 4.

За останні три роки тракторний парк підприємства виконував роботи на площі 28500 ет. га на рік. Трактори використовуються в господарстві в середньому 180 днів на рік, із них 45 днів – у дві зміни, змінна норма виробітку еталонного трактора – 7 га; коефіцієнт технічної готовності – 0,95.

Визначити, скільки тракторів (гусеничних, колісних) в еталонному вимірі потрібно господарству.

Завдання 5.

Необхідно засіяти 800 га озимої пшениці за 10 днів. Роботу передбачається виконувати агрегатами, що складаються з трактора Т-150, зчіпки С-18 та трьох сівалок СЗУ-3,6. Змінна норма виробітку – 38 га, робота виконується в одну зміну.

Розрахувати необхідну кількість тракторів, зчіпок та сівалок для проведення сівби.

Завдання 6.

Розрахувати потребу в автомобілях для перевезення цукрових буряків на переробне підприємство, якщо площа посіву культури 250 га, розрахункова урожайність – 440 ц/га, змінне навантаження на один автомобіль – 30 т, строк перевезень – 10 днів, коефіцієнт змінності – 2,0.

Завдання 7.

Розрахувати потребу в азотних добривах для дворазового підживлення озимої пшениці у весняно-літній період. Площа посіву – 450 га. Рекомендована норма азоту – 30 кг/га діючої речовини. Підприємство планує закупити аміачну селітру (вміст азоту 34,4%).

Завдання 8.

Розрахувати потребу і вартість насіння.

Культура	Площа, га	Потреба в насінні		Наявність по початок року			Забезпечення, %	Купівля			Вартість насіння, грн.	
		на 1 га, кг	всього, ц	кількість, ц	Вартість			кількість, ц	Вартість		всього	Середня 1 ц
					1 ц	всього			1 ц	всього		
Пшениця	310	220		420	1200			2000				
Ячмінь	145	180		210	800			1400				

Завдання 9.

В с.-г. виробничому кооперативі є молочно-товарна ферма з середнім поголів'ям 305 дійних корів. На плановий рік очікується одержати 12200 ц молока і приплоду телят 300 голів. Норми витрати кормів на 1 ц молока – 1,25 к.о. На 1 к.о. заплановано 100 г перетравного протеїну або 10 кг на 1 ц к.о. Визначити річну потребу кормів у кормових одиницях і перетравному протеїні на виробництво молока. Всі розрахунки привести в таблиці.

Група тварин	Планові завдання				Норма витрати кормів на 1 ц молока (к.о.)	Загальна потреба	
	Середньорічне поголів'я (голів)	Приплід (голів)	Річний надій на корову, кг	Валовий надій молока, ц		кормових одиниць, ц	перетравного протеїну, кг

Корови (дійне стадо)							
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--

Завдання 10.

За планом у господарстві потрібно зорати 1380 га зябу за 12 днів. Обчислити потребу в тракторних агрегатах (ДТ-75М і плуги П-5-35) та норму виробітку за зміну, якщо час основної роботи 5,8 год., швидкість руху 5,4 км/год., ширина захвату одного корпусу 35 см, коефіцієнт змінності 1,6.

Завдання 11.

Трактор ДТ-75 з трьома сівалками СУБ-248 використовується на посіві озимої пшениці. Ширина захвату агрегату – 10,8 м, швидкість руху – 5,8 км/год., тривалість зміни – 7 год., коефіцієнт використання робочого часу – 0,7.

Розрахувати норму виробітку агрегату за зміну та необхідну кількість таких агрегатів для посіву 1400 га за 8 днів при коефіцієнті змінності 1,6.

Завдання 12.

Обчислити норму обслуговування тварин при нормативах часу: тривалість зміни – 420 хв., підготовчо-заклучний час – 70 хв., час на особисті потреби – 10 хв. Норматив часу обслуговування тварин за день: доїння – 5,22 хв., чищення корів – 1 хв., прив'язування (відв'язування) – 0,6 хв., інші роботи – 0,3 хв.

Завдання 13.

Визначити потребу в працівниках, що обслуговують молочну ферму.

Категорії працівників	Кількість ВРХ, голів	Норми обслуговування голів	Розрахункова кількість працівників	Річний фонд часу всіх працівників, дні	Потрібно мати працівників
Доярки	980	50			
Скотарі дійного	980	75			
Нічні скотарі	980	300			
Механізатори	980	150			
Всього	980	х			

Завдання 14.

Розрахувати денні годинні тарифні ставки для розрядів тарифної сітки на механізованих, ручних та ремонтних роботах у рослинництві і тваринництві.

Категорії працівників	Співвідношення тарифних ставок	Розряди					
		I	II	III	IV	V	VI
		Міжрозрядні тарифні коефіцієнти					
		1,00	1,09	1,2	1,35	1,55	1,8
Трактористи-машиністи:							
I група	1,17						
II група	1,29						

III група	1,42						
На ручних роботах у рослинництві	1.02						
На ручних роботах у тваринництві	1.16						
На ремонтних роботах	1.06						

Примітка: середньомісячна норма тривалості робочого при 40-годинному робочому тижні у 2024 році – 174,7 годин, розмір мінімальної заробітної плати, встановлений з 1 квітня 2024 року, – 8000 грн.

Завдання 15.

Нарахувати заробітну плату трактористу–машиністу за проведення оранки стерні однорічних культур. Тракторний агрегат складається з трактора Т–150 і плуга ПН-5-35, глибина обробітку 20-22 см. Норма виробітку 9,3 га. Робота тарифікується по VI розряду. Денна тарифна ставка – 723,87 грн. Фактично зорано 12,3 га. Агрегат обслуговує тракторист I класу.

Завдання 16.

Колектив працівників молочно-товарної ферми чисельністю 34 чоловіки, що працював в умовах оренди й повного розрахунку реалізував продукції на суму 620 тис. грн. Матеріальні витрати на її виробництво становили 315 тис. грн., орендна плата – 35 тис. грн., платежі у бюджет – 23 тис. грн., проценти за кредит – 18 тис. грн. Визначити госпрозрахунковий дохід колективу, розподілити його і нарахувати середньорічний заробіток одному працівнику, якщо з госпрозрахункового доходу потрібно відрахувати в фонд розвитку виробництва, науки і техніки 25%, фонд соціального розвитку – 10,8%, а решта – у фонд оплати праці.

Завдання 17.

При переробці гречки вихід становить 45% ядриці I сорту, 15 – II сорту, 10 – проділу, до 5% борошенця. На лузгу припадає 21%, кормові відходи – 3%, некормові – 0,5%.

Визначити вихід крупи та інших фракцій при переробці 10,2 т гречки.

Завдання 18.

Зробити розрахунок планової потреби молока для виходу молочних продуктів з переробки за асортиментом.

№ п/п	Назва продукції	Кількість продукції, ц	Коефіцієнт переводу в молоко	Планова потреба молока базисної жирності (3,4%), ц
1.	Кефір з жирністю 3,2%	35	1,0	
2.	Ряжанка жирністю 2,5%	68	1,0	
3.	Вершки 35%	21	10,0	
4.	Сметана 30%	44	8,5	
5.	Сметана 25%	32	7,1	

6.	Творог домашній 4%	45	1,7	
7.	Сир 15%	24	6,8	
	ВСЬОГО	х	х	

2.2.3. Рекомендована література

Базова

1. Господарський кодекс України. – К.: Парламентське видавництво, 2003. – 192 с.
2. Васеленко В.Г. Організація виробництва. Навч. посібник. / В.Г. Васеленко. – К.: КНЕУ, 2008. – 524 с.
3. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. / О.О. Гетьман, В.М. Шаповал – 2-ге видання. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
4. Іванілов О.С. Економіка підприємства / О.С. Іванілов – К.: ЦУЛ, 2009. – 728 с.
5. Коваль О.Т., Пархоменко В.В. Економіка підприємства: Навч. посіб. / За заг. ред. д-ра екон. наук, проф. І.І. Пилипенка. – К., Держ. акад. статистики, обліку та аудиту, 2008. – 312 с.
6. Ковальчук І.В. Економіка підприємства: навч. посібн. / І.В. Ковальчук. – К.: Знання, 2008. – 680 с.
7. Круш П.В., Подвігіна В.І, Гулевич В.О. Організація виробництва. Підручник/ За заг. ред. П.В. Круш, В.І., Подвігіна, В.О. Гулевич. – К.: Каравела, 2010. – 536 с.
8. Нестерчук В.П. та ін. Організація виробництва. Практикум: Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / В.О. Онищенко, О.В. Редкін, А.С. Старовірець, В.Я. Чевганова. — К.: Лібра, 2007. — 375 с.
9. Організація і планування сільськогосподарського виробництва: підручник / М.М. Ільчук, Л.Я. Зрібняк, С.І. Мельник та ін. — Вінниця: Нова Книга, 2008. – 456 с.
10. Титов, В.І. Економіка підприємства: Підручник для вузів / В.І. Титов. — М.: Ексмо, 2008. – 416с.

Допоміжна

1. Конституція України від 28.06.96 № 254к.
2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р.
3. Про фермерське господарство : Закон України від 19.06.2003 р. № 973.
4. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15.05.2003 р. № 742.
5. Про оренду землі : Закон України від 06.01.98 № 161.
6. Андрійчук В.Г. Економіка підприємств агропромислового комплексу : підручник. – Київ : КНЕУ, 2013.
7. Губені Ю.Е. Підприємництво : навч. посіб. – Львів : НВФ “Українські технології”, 2012.

8. Шелюк Л.І. Організація і планування діяльності аграрних формувань : навч.-метод. посіб. – Київ : Аграрна освіта, 2011.

Інформаційні ресурси

1. Освітній веб-сайт викладача <http://www.market-ing.cv.ua/index.html>
2. <http://westudents.com.ua/knigi/159-organizatsiya-virobnitstva-grinova-vm.html>
3. <http://westudents.com.ua/knigi/165-osnovi-rinkovo-ekonomki-ukrani-seleznov-vv.html>
4. <http://library.if.ua/books/106.html>
5. http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/organizatsiya_virobnitstva_-_grinova_vm

2.3. ЕКОНОМІКА ПІДПРИЄМСТВА

Мета: формування у здобувачів освіти базових знань щодо дії ринкового механізму в різних сферах економіки, вміння творчо підходити до вирішення різноманітних завдань (насамперед на рівні підприємств), прищеплення бажання оволодівати новими спеціальними знаннями, сприяння формуванню економічного мислення.

Завдання: вивчення теорії та методологічних засад засвоєння практичних навичок управління підприємством у конкурентному середовищі; формування вмінь ефективного використання ресурсного і виробничо-господарського потенціалу, забезпечення розширеного самовідтворення на основі інвестиційно-інноваційної моделі розвитку, формування аналітичного апарату, що гарантують пошук та реалізацію найефективніших шляхів виробництва та реалізації продукції, а також напрямів розвитку підприємства.

У результаті вивчення дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- ✓ економічні основи функціонування підприємств в умовах ринку;
- ✓ чинники, які впливають на ефективність роботи підприємств;
- ✓ економічний зміст ресурсів, структуру та форми ресурсного забезпечення;
- ✓ шляхи більш раціонального використання ресурсів;
- ✓ прогресивні методи планування та форми організації виробництва;
- ✓ показники оцінки результативності діяльності.

вміти:

- ✓ збирати та опрацьовувати соціально-економічну інформацію, робити узагальнюючі висновки на науковій основі;
- ✓ виконувати економічні розрахунки;
- ✓ оперувати економічними категоріями та поняттями
- ✓ проводити аналіз використання ресурсів;
- ✓ оцінювати діяльність підприємства з економічної точки зору;
- ✓ розраховувати показники ресурсного потенціалу підприємства (ефективності використання земельних угідь, чисельності та руху трудових ресурсів, забезпеченості і ефективності використання активів підприємства)
- ✓ обґрунтовувати управлінські рішення та спроможність забезпечувати їх правочинність.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Вступ. Підприємство як об'єкт господарювання. Структура підприємства та його санація.

Тема 2. Земельні ресурси та їх використання. Економічні засади землекористування.

Тема 3. Трудові ресурси у сільському господарстві. Продуктивність праці. Оплата праці, її форми і системи.

Тема 4. Матеріально-технічна база аграрних підприємств. Машинно-тракторний парк.

Тема 5. Основні засоби (основний капітал) аграрних підприємств. Нематеріальні активи підприємства.

Тема 6. Оборотні засоби (оборотний капітал) аграрних підприємств. Нормування оборотних засобів.

Тема 7. Інноваційно-інвестиційна діяльність аграрних підприємств. Інтенсифікація виробництва та НТП.

Тема 8. Розширене відтворення і нагромадження в аграрних підприємствах. Валова та товарна продукція.

Тема 9. Спеціалізація, концентрація та інтеграційні процеси в с.- г. виробництві. Зони спеціалізації сільського господарства.

Тема 10. Витрати виробництва і собівартість продукції Методика обчислення собівартості.

Тема 11. Ціноутворення на продукцію.

Тема 12. Економічні результати та ефективність діяльності підприємств. Рентабельність с.-г. виробництва.

Тема 13. Інфраструктура с.-г. виробництва (АПК).

Тема 14. Економіка основних галузей с.-г.

Тема 15. Економіка виробництва буряка та олії.

Тема 16. Економіка виробництва картоплі та овочів.

Тема 17. Економіка виробництва кормів.

Тема 18. Економіка молочно-продуктового підкомплексу АПК.

Тема 19. Економіка м'ясного підкомплексу АПК.

Тема 20. Економіка вівчарства.

2.3.1. Перелік питань

1. Поняття підприємства, його виробнича і загальна структура.
2. Основні виробничі та економічні показники діяльності аграрних підприємств.
3. Трудові ресурси, їх склад, структура, особливості використання в сільському господарстві.
4. Продуктивність праці, показники, методика визначення продуктивності.
5. Поняття оплати праці. Форми і системи оплати праці.
6. Особливості, стан і основні напрями розвитку МТБ підприємств.
7. Машинно-тракторний парк, ефективність його використання.
8. Поняття, склад і структура основних засобів.
9. Фізичне і моральне зношення. Амортизація основних засобів.
10. Показники забезпеченості та економічної ефективності використання основних засобів.

11. Суть, склад, структура оборотних засобів.
12. Класифікація інвестицій. Джерела інвестицій: власні, позичкові, залучені та бюджетні.
13. Суть та особливості інтенсифікації у сільському господарстві та показники рівня та економічної ефективності інтенсифікації.
14. Суть і фактори розміщення та форми спеціалізації аграрного виробництва.
15. Суть витрат і собівартості продукції, її види.
16. Поняття ефекту і ефективності виробництва. Показники економічної ефективності с.-г. виробництва.
17. Рентабельність с.-г. виробництва і методика її визначення.
18. Інфраструктура в системі АПК. Виробнича інфраструктура.
19. Економіка зерно продуктового підкомплексу АПК.
20. Економіка цукробурякового виробництва.
21. Економіка олійного підкомплексу.
22. Економіка виробництва і використання кормів.
23. Економіка молочного і м'ясного підкомплексу АПК.

2.3.2. Типові практичні завдання

Завдання 1.

Обчислити норму виробітку на автомашину і визначити потребу господарства в автомобілях для вивезення 98000 ц цукрового буряку протягом 30 днів на відстань 10 км. Підготовчо-заклучний час – 30 хв., час навантаження і розвантаження – 40 хв., середня швидкість автомобіля – 30 км/год., вантажопідйомність – 6 т, тривалість зміни – 7 год.

Завдання 2.

Собівартість молока включає такі статті витрат: оплату праці у сумі 369644 грн., корми – 850113 грн., амортизація приміщень – 109120 грн., поточний ремонт – 160270 грн., роботи і послуги – 51320,5 грн., інші (водопостачання, електропостачання, страхові платежі) – 73315 грн.; загальновиробничі і загальногосподарські витрати – 91217,5 грн. Визначити загальну суму витрат, структуру собівартості; встановити трудомістка чи матеріаломістка продукція.

Завдання 3.

Потрібно перевезти з поля 3,5 тис. т кормових буряків за 20 днів на відстань 6 км. Середня вантажопідйомність машини 3 т, коефіцієнт використання вантажопідйомності 0,92; час на навантаження машини 20 хв.; на розвантаження – 10 хв. Тривалість основного часу роботи протягом зміни 360 хв., час руху з вантажем 9 хв., час руху без вантажу 7 хв.

Визначити потребу в автомашинах для перевезення кормових буряків.

Завдання 4.

Визначити натуральні показники економічної ефективності використання сільськогосподарських угідь, якщо валовий збір пшениці становить 37398 ц, кукурудзи 2887,5 ц, ярого ячменю 3784,5 ц, молока 39795 ц, приросту ВРХ 372 ц. Площа сільськогосподарських угідь 2686,5 га, площа ріллі 870,5 га.

Завдання 5.

У кооперативі «Зоря» утримується 236 корів. Річний надій на одну корову 42 ц; приплід телят на 100 корів 95 гол., вихід гною на одну корову 8 т.

Визначити валовий надій молока від стада корів на рік, приплід телят, вихід гною від усього поголів'я.

Завдання 6.

Вантажообіг автопарку становить 217435 т-км. Норматив затрат праці становить 0,036 люд.-год./т-км. Норматив затрат пального – 1,35 л/т-км. Оплата праці – 59,12 грн./люд.-год. Ціна пального – 54,36 грн./л. Визначити нормативні затрати праці і пального, витрати на оплату праці та пального, загальну суму грошових витрат.

Завдання 7.

Розрахувати показники окупності капітальних інвестицій. Умова: у корівнику встановлено транспортер для роздачі кормів. Затрати на придбання та встановлення транспортера склали 1956324грн. За рік в корівнику одержано 3262ц молока. Собівартість 1 ц молока до встановлення транспортера становила 1542,20 грн., після встановлення – 1212,50 грн. Затрати праці відповідно 11 люд.-год. та 8 люд.-год.

Завдання 8.

Розрахувати ціни на продукцію та послуги. Визначити гуртову ціну, роздрібну ціну, структуру роздрібною ціни, якщо повна собівартість виробу – 80 грн., рівень рентабельності витрат – 20%, податок із додаткової вартості – 12 грн., націнка посередницьких організацій – 10 грн., торгова надбавка – 15% до відпускної ціни посередників.

Завдання 9.

Собівартість виробництва 1 ц зерна склала 396 грн. Реалізовано зерна згідно договору 2200 ц за ціною 432 грн./ц, на ринку – 1200 ц за ціною 450 грн./ц, працівникам – 440 ц за ціною 400 грн./ц. Обчислити величину грошових надходжень, прибуток від реалізації та рівень рентабельності.

Завдання 10.

Виручка від реалізації продукції складає 3380640грн. Вартість молодняка тварин, переведеного в основне стадо, –194450грн. Виручка від

реалізації худоби, вибракуваної з основного стада, – 10500грн. Середньорічна вартість оборотних засобів –1974450грн. Визначити коефіцієнт оборотності оборотних засобів та тривалість обігу.

Завдання 11.

За оператором машинного доїння закріплено 30 корів. План приплоду від групи – 20гол. Робота тарифікується за IV розрядом. Норма доплати – 25% від тарифного фонду. Надій на 1 корову – 3500кг. Визначити: валовий надій молока від групи корів; річний тарифний фонд; суму доплати; річний акордний фонд; акордний фонд на молоко та на приплід; розцінку оплати за 1 ц молока та за 1 гол. приплоду.

Завдання 12.

Площа посіву озимої пшениці у минулому році становить 515,32га; у звітному році –562,00га; валовий збір у минулому році становив 16622,40ц; у звітному році –20681,60ц. Визначити урожайність у минулому та звітному роках; визначити зміни у розмірі посівної площі, урожайності та валового збору у звітному році порівняно з минулим роком.

2.3.3. Рекомендована література

Базова

1. Економіка аграрного підприємства: Навч. посібник. – Михайлов С.І., Український центр духовної культури, 2011.– 396с.
2. Економіка підприємства: Навч. посібник. – Рижмань Д.І., Криворучко І.М., Віннічук Г.Я., Пилявець М.Т., Київ, Аграрна освіта, 2011.–588 с.
3. Мацибора В.І., Збарський В.К., Мацибора Т.В. Економіка підприємства: Навч. посібник. – К.: Каравела, 2012. – 312 с.
4. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб. – 2-ге видання. –К.: Центр учбової літератури, 2014. – 488 с.
5. Бізнес-план розвитку сільськогосподарського підприємства: Навч. посібник / В.І. Дробот, В.П. Мартьянов, М.Ф. Соловійов, А.В. Токар, В.Й. Шиян.- К.: Мета, 2012. – 336 с.

Допоміжна

1. Економіка підприємства. (За заг. ред.. С.Ф. Покропивного). - К. КНЕУ, 2012. – 528 с.
2. Саблук П.Т. Аграрна економіка і політика в Україні: підсумки минулого та погляди у майбутнє (у трьох томах). – К.: ІАЕ, 2011.
3. Економічний довідник аграрника (За ред. Ю.Я. Лузана, П.Т. Саблука. - К.: Преса України, 2011. – 800 с.

Інформаційні ресурси

1. Верховна Рада України <http://www.rada.kiev.ua>

2. Кабінет міністрів України <http://www.kmu.gov.ua>
3. Міністерство економіки України <http://www.me.gov.ua>
4. Законодавство України <http://www.zakon/.rada.gov.ua>
5. <http://readbook.com.ua>
6. <http://studentbook.com.ua>
7. <http://www.znannia.com.ua>
8. http://optikomt.narod.ru/Kurs_lekcij/Economics/00.html 9.
9. <http://studentam.kiev.ua/content/view/784/82/11>
10. <http://ukrlibrary.com.ua/books/22/index.html>

2.4. ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

Мета:засвоєння теоретичних основ економічного аналізу і практичних навичок використання різних його видів, методів та прийомів для оцінки фінансово-господарської діяльності організацій, підприємств, об'єктивних закономірностей їх зміни в умовах ринку, виявлення та розрахунок внутрішніх резервів раціонального використання матеріальних, трудових і фінансових ресурсів.

Завдання:вивчення сучасних методик економічного аналізу із застосуванням математичних та статистичних прийомів і методів.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- ✓ суть, мету, завдання, предмет та функції економічного аналізу;
- ✓ організацію аналітичної роботи на підприємствах, об'єднаннях, фірмах;
- ✓ методи та прийоми економічного аналізу, аналітичні можливості їх застосування;
 - ✓ методика аналізу виконання виробничої програми та оцінки використання виробничих ресурсів підприємства та його організаційного рівня, галузевої структури та інтенсивності виробництва;
 - ✓ методика аналізу показників реалізації продукції, виконання договорів поставки;
 - ✓ методика аналізу показників витрат на виробництво продукції, прибутку та рентабельності;
 - ✓ методика оцінки фінансового стану підприємства;
 - ✓ методика аналізу банківського кредитування підприємства;
 - ✓ методика аналізу показників ефективності інвестицій;

вміти:

- ✓ аналізувати і вивчати результати роботи підприємства в цілому і його структурних підрозділів;
- ✓ обґрунтовувати дотримання режиму економії матеріальних, грошових і трудових ресурсів у процесі виробництва;
- ✓ проводити факторний аналіз;
- ✓ обґрунтовувати структурні зміни в складі засобів виробництва в результаті освоєння (введення в дію) передбачених планом капітальних інвестицій;
- ✓ вишукувати невикористані резерви збільшення виробництва продукції, стримування росту її собівартості на етапі поглиблення ринкових відносин;
- ✓ обґрунтовувати доцільність вибраних каналів реалізації продукції в сучасних умовах;
- ✓ аналізувати фінансові результати діяльності підприємства;

- ✓ аналізувати фінансовий стан підприємства;
- ✓ розробляти систему заходів щодо зміцнення виробничо-фінансової діяльності підприємства.

Зміст дисципліни розкривається в темах

Тема 1. Економічний аналіз у системі управління виробництвом.

Тема 2. Аналіз використання трудових ресурсів і фонду оплати праці.

Тема 3. Аналіз основних засобів підприємства.

Тема 4. Аналіз матеріальних ресурсів.

Тема 5. Аналіз виробництва продукції, робіт та послуг.

Тема 6. Аналіз витрат на виробництво продукції.

Тема 7. Аналіз фінансових результатів діяльності підприємства.

Тема 8. Аналіз фінансового стану підприємства.

2.4.1. Перелік питань

1. Зміст, завдання, види і напрямки економічного аналізу.
2. Сутність методу економічного аналізу, його особливості.
3. Класифікація прийомів економічного аналізу.
4. Прийоми факторного аналізу.
5. Математичні методи в економічному аналізі.
6. Класифікація інформації для економічного аналізу.
7. Аналіз забезпечення підприємства трудовими ресурсами.
8. Аналіз продуктивності праці.
9. Аналіз забезпеченості підприємства основними засобами та ефективності їх використання.
10. Поняття, завдання і джерела аналізу капітальних інвестицій.
11. Аналіз виробничої програми рослинництва.
12. Аналіз виробництва продукції тваринництва.
13. Значення, завдання та джерела інформації для аналізу витрат на виробництво продукції.
14. Аналіз витрат за економічними елементами.
15. Аналіз витрат за калькуляційними статтями.
16. Факторний аналіз собівартості продукції. Аналіз собівартості за елементами та статтями витрат.
17. Оцінка ринкових можливостей підприємства.
18. Аналіз цінової політики підприємства.
19. Аналіз конкурентоспроможності продукції.
20. Аналіз звіту про фінансові результати.
21. Аналіз рівня рентабельності підприємства.
22. Зміст і завдання аналізу фінансового стану підприємства, інформаційне забезпечення аналізу.
23. Аналіз використання (розподілу) прибутку.
24. Аналіз фінансової стійкості підприємства.

25. Аналіз платоспроможності та ліквідності.

2.4.2. Типові практичні завдання

Завдання 1.

Розрахувати рівень освоєння земель, рівень розораності, відсоток посівної площі від площі землі в обробітку. Загальна земельна площа господарства – 683 га. Площа с-г угідь становить – 673 га. в т.ч. рілля – 628 га. Посівна площі – 584 га.

Завдання 2.

Проаналізувати вплив факторів на рентабельність продукції.

Прибуток, тис. грн		Собівартість, тис. грн		Рентабельність, %			Відхилення від минулого року, ±	
минулий рік	звітний рік	минулий рік	звітний рік	минулий рік	умовно	звітний рік	всього	у т.ч. за рахунок зміни
								прибутку
135	134	112	118					

Завдання 3.

Розрахувати в табличній формі вплив факторів на обсяг капіталовкладень для формування основного стада.

Тварини	Поголів'я		Вартість 1-ї гол, грн		Сума капітальних інвестицій			Відхилення від минулого року, ±	
	минулий рік	звітний рік	минулий рік	звітний рік	минулий рік	умовно	звітний рік	всього	у т.ч. за рахунок зміни
									поголів'я
Нетелі	280	320	12569	13438					

Завдання 4.

Проаналізувати в табличній формі вплив факторів на відхилення фонду оплати праці.

Чисельність працівників, осіб		Річний зарібок, грн		Загальний фонд, тис. грн			Відхилення від минулого року, ±	
минулий рік	звітний рік	минулий рік	звітний рік	минулий рік	умовно	звітний рік	всього	у т.ч. за рахунок зміни
								поголів'я
17	19	18356	21134					

2.4.3. Рекомендована література

Базова

1. Аналіз господарської діяльності: навч. посіб. / за заг. ред. І.В. Сіменко, Т.Д. Косової.– Київ : Центр учбової літератури, 2016. – 384 с.
2. Гушко С.В. Фінансовий аналіз: навч. посіб./ С.В. Гушко, А.В. Шайкан, Н.П.Шайкан, О.А.Гушко. - Вид. 2-е, перероб. і допов. - Кривий Ріг:

Чернявський Д.О., 2011. – 316 с.

3. Кіндрацька Г.І. Економічний аналіз: підручник / Г.І. Кіндрацька. - 3-тє вид., перероб. і доп. - К.: Знання, 2008. – 311 с.
4. Косова Т.Д., Сухарев П.М., Ващенко Л.О. та ін. Організація і методика економічного аналізу: навч. посіб. – Київ : Центр учбової літератури, 2012. – 528 с.
5. Паланюк М.А. Економічний аналіз: навч.посіб. – Київ: Аграрна освіта, 2010.– 252с.
6. Сіменко В.І. Аналіз господарської діяльності: навч.посіб. – Київ: Центр учбової літератури, 2013. – 380 с.
7. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: навч.посіб. – 4-те видання, стереотипне. – Львів: Новий світ-2000, 2010. – 344 с.
8. Черниш С.С. Економічний аналіз: навч.посіб. – Київ : ЦУЛ, 2018.– 312 с.

Допоміжна

1. Дєєва Н.М. Фінансовий аналіз: навч.посібн. – Київ: ЦУЛ, 2008 – 328 с.
2. Кожанова Є.П. Економічний аналіз: навч. посіб. / Є.П. Кожанова [и др.] ; Харківський національний економічний ун-т. - 3-є вид., допр. і доп. - Х.: ВД "ІНЖЕК", 2009. – 206 с.
3. Купалова Г.І. Теорія економічного аналізу: навч. посібник / Г.І. Купалова. - К.: Знання, 2008. – 316 с.
4. Литвин Б.М. Фінансовий аналіз : навчн. посіб. для студ. вищ. навч. закладів / Б.М. Литвин, М.В. Стельмах. – К.: Хай-Тек Прес, 2008. – 336 с.
5. Пічугіна Т.С. Фінансовий аналіз у схемах і таблицях: навч.посіб. – Львів : Новий світ-2000, 2011.– 326 с.
6. Тарасенко Н.В. Економічний аналіз: практикум. – Львів: Новий світ-2000, 2010. – 280 с.

Інформаційні ресурси

1. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України. – Режим доступу : www.kmu.gov.ua.
2. Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу : www.minfin.gov.ua.
3. Офіційний сайт Національного банку України. – Режим доступу : www.bank.gov.ua.
4. Офіційний сайт Міністерства економіки України. – Режим доступу : www.me.gov.ua.
5. Український фінансовий сайт. – Режим доступу : www.Finance.com.ua.
6. Законодавство України. – Режим доступу : www.zakon/rada.gov.ua

2.5. БУХГАЛТЕРСЬКИЙ ОБЛІК

Мета: формування системи теоретичних знань бухгалтерського обліку і набуття практичних навичок ведення бухгалтерського обліку на підприємствах різної галузевої підпорядкованості, документального оформлення господарських операцій, ведення облікових реєстрів, складання фінансової звітності.

Завдання: сформувати базові знання і практичні навички з ведення бухгалтерського обліку у суб'єктів господарювання різних галузей економіки, оволодіти методикою відображення господарських операцій у системі бухгалтерського обліку та звітності, вміти застосувати засвоєні компетенції у практичній роботі спеціаліста.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен **знати:**

- ✓ основні поняття і терміни;
- ✓ основні методичні прийоми бухгалтерського обліку;
- ✓ методика ведення бухгалтерського обліку за його об'єктами;
- ✓ порядок формування фінансової звітності.

вміти:

- ✓ складати первинні документи;
- ✓ формувати облікові реєстри;
- ✓ формувати фінансову звітність підприємства;
- ✓ надавати необхідну облікову інформацію для управлінського персоналу.

Зміст дисципліни розкривається в темах:

Тема 1. Бухгалтерський облік, його сутність, основи організації.

Тема 2. Предмет і метод бухгалтерського обліку.

Тема 3. Бухгалтерський баланс.

Тема 4. Рахунки бухгалтерського обліку та подвійний запис.

Тема 5. План Рахунків. Рахунки бухгалтерського обліку, їх призначення і будова.

Тема 6. Документація господарських операцій, реєстри та форми бухгалтерського обліку.

Тема 7. Міжнародні принципи та організація обліку за національними стандартами.

Тема 8. Облік грошових коштів.

Тема 9. Облік основних засобів і нематеріальних активів.

Тема 10. Облік капітальних і фінансових інвестицій.

Тема 11. Облік виробничих запасів.

- Тема 12. Облік витрат виробництва та біологічних активів.
- Тема 13. Облік поточних і довгострокових зобов'язань.
- Тема 14. Облік розрахунків з оплати праці та відрахувань на соціальне страхування.
- Тема 15. Облік доходів і результатів діяльності.
- Тема 16. Облік власного капіталу і забезпечення майбутніх витрат і платежів.
- Тема 17. Облік зареєстрованого (пайового) капіталу.
- Тема 18. Фінансова звітність підприємства.
- Тема 19. виправлення помилок та інші зміни у фінансових звітах. Підготовчі роботи перед складанням річного звіту.

2.5.1. Перелік питань

1. Бухгалтерський облік, його сутність, основи організації. Мета та принципи бухгалтерського обліку.
2. Ресурси (активи) підприємства та їх класифікація. Джерела (зобов'язання і власний капітал) утворення ресурсів підприємства та їх класифікація.
3. Бухгалтерський баланс, його будова і зміст.
4. Структура балансу. Особливості відображення окремих статей балансу. Обумовленість рівності підсумків активу і пасиву балансу. Вимоги до бухгалтерського балансу.
5. Рахунки бухгалтерського обліку, їх призначення і будова. Класифікація рахунків по відношенню до балансу: активні, пасивні, активно-пасивні. Обороти та залишки (сальдо) на рахунках, порядок їх визначення.
6. Бухгалтерські документи та їх значення. Класифікація документів. Вимоги до їх змісту та оформлення.
7. Загальна характеристика фінансового обліку. Основні принципи побудови фінансового обліку та завдання, які ставлять до нього.
8. Економічний зміст і завдання обліку грошових коштів. Нормативно-правове забезпечення ведення касових операцій.
9. Порядок відкриття і закриття банківських рахунків. Облік операцій на рахунку банку в національній та іноземній валюті. Види та призначення безготівкових
10. Склад і класифікація основних засобів. Методи оцінки необоротних активів. Первинний облік надходження і вибуття основних засобів. Облік інших необоротних активів.
11. Економічний зміст капітальних інвестицій. Види капітальних інвестицій та завдання їх обліку
12. Облік власного капіталу і забезпечення майбутніх витрат і платежів.
13. Фінансова звітність підприємства.

2.5.2. Типові практичні завдання

Завдання 1.

Підприємство придбало обладнання на суму 80 тис. грн. із знижкою яка становить 1% його вартості. Крім того підприємство понесло такі витрати: ПДВ – 16 тис. грн; залізничний тариф – 2000 грн.; витрати на транспортування – 600 грн.; оплата праці монтажників – 1400 грн. Визначити первісну вартість придбаного обладнання і відобразити операції на рахунках бухгалтерського обліку.

Завдання 2.

Скласти бухгалтерські проводки:

- 1.Оприбутковано МШП, виготовлені власними силами – 450 грн.
- 2.Оприбутковано збудовані тимчасові (нетитульні споруди) – 1200 грн.
- 3.Повернення капітальних інвестицій готівкою – 1500 грн.
- 4.Отримано готівкою в оплату одержаних векселів – 35200 грн.
- 5.Оприбутковано МШП отримані внаслідок виправлення браку – 280 грн.
- 6.Відпущені зі складу виробничі запаси у виробництво – 720 грн.

Завдання 3.

Скласти бухгалтерські проводки:

- 1.Оприбутковано МШП, виготовлені власними силами, – 450 грн.
- 2.Оприбутковано збудовані тимчасові (нетитульні споруди) – 5200 грн.
- 3.Повернено капітальні інвестиції готівкою – 8500 грн.
- 4.Отримано готівкою в оплату одержаних векселів – 3520 грн.
- 5.Оприбутковано МШП, отримані внаслідок виправлення браку – 380 грн.
- 6.Відпущено зі складу виробничі запаси у виробництво – 720 грн.

Завдання 4.

Фактична вартість реалізованої продукції підсобного господарства становила 17000 грн., дохід від реалізації – 24000 грн. Вказати бухгалтерський запис з відображення доходу від реалізації.

Завдання 5.

Значити кореспонденцію рахунків бухгалтерського обліку за господарськими операціями, визначити необхідні суми ПДВ та фінансовий результат. Підприємство «Прогрес» реалізувало готову продукцію підприємству ПАТ «Колос» за продажними цінами на суму 12000 грн. Собівартість продукції 9000 грн. ПАТ «Колос» перерахувало заборгованість за готову продукцію повністю.

Завдання 6.

Внаслідок морального та фізичного зносу підприємство ліквідує комп'ютер первісною вартістю 5000 грн., знос – 4300 грн. Створена на підприємстві експертна комісія сформувала висновок щодо неможливості використання в майбутньому комп'ютера за первісним призначенням. Зарплата працівнику за розбирання комп'ютера становить 200 грн. Від ліквідації отримані частини, які можуть бути використані на підприємстві, оцінені за цінами можливого використання на 300 грн.

Визначити фінансовий результат від списання основного засобу. Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, вказати підтверджуючі первинні документи.

Завдання 7.

Підприємство-платник ПДВ придбало у виробника верстат вартістю 36 000 грн., у тому числі ПДВ – 6000 грн. Сторонній автоперевізник надав послуги з транспортування придбаного верстата на підприємство вартістю 1200 грн., у тому числі ПДВ – 200 грн. Від монтажної організації отриманий рахунок за роботи з установки, монтажу і налагодження верстата на суму 7200 грн., у тому числі ПДВ – 1200 грн. Вартість верстата, послуг і робіт оплачено постачальникам з поточного рахунку підприємства. Окрім того, підприємство понесло власні витрати з установки і монтажу: заробітна плата робітників 1500 грн., вартість використаних при установці матеріалів – 4000 грн.

Верстат планується використовувати в господарській діяльності підприємства для здійснення оподатковуваних ПДВ операцій. Верстат введено в експлуатацію.

Обчислити первісну вартість верстата. Відобразити наведені господарські операції на рахунках бухгалтерського обліку, вказати підтверджуючі первинні документи.

2.5.3. Рекомендована література

Базова

1. Бутинець Ф.Ф. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник для студентів вузів спеціальності 7.050106 „Облік та аудит”. / Вид. 2-е, доп. і перероб. – Житомир: ЖІТІ, 2017. – 640 с.
2. Бухгалтерський фінансовий облік. Підручник / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця. – Житомир: ЖІТІ, 2017. – 608 с.
3. Теорія бухгалтерського обліку: Навчальний посібник / за ред. проф. Б.І. Валуєва. – Одеса: ОДЕУ, «Принт Майстер», 2017. – 256 с.
4. Бухгалтерський фінансовий облік. Практикум / За ред. проф. Ф.Ф. Бутинця та доц. Л.В. Чижевської. – Житомир: ЖІТІ, 2017. – 512 с.
5. Кужельний М.В., Лінник В.Г. теорія бухгалтерського обліку. Підручник . – К.: КНЕУ, 2017. - 334 с.

Допоміжна

1. Кузьмінський А.М., Кузьмінський А.Ю. Теорія бухгалтерського обліку: Підручник. – К.: Все про бухгалтерський облік, 2016 – 288 с.

Інформаційні ресурси

1. <http://library.if.ua/books/106.html>
2. http://pidruchniki.ws/15840720/ekonomika/organizatsiya_virobnitstva_-_grinova_vm

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНКИ ЗНАНЬ ПРИ НАПИСАННІ КВАЛІФІКАЦІЙНОГО ІСПИТУ

Зміст завдання	Максимальна кількість балів
Розкрийте зміст питання:	
1.	20
2.	20
Розрахункове (практичне завдання):	
1.	20
2.	20
3.	20
Сумарна кількість балів	100

Таблиця переводу в п'ятибальну систему оцінювання

«відмінно»	91-100
«добре»	71 -90
«задовільно»	50 - 70
«незадовільно»	менше 50 балів